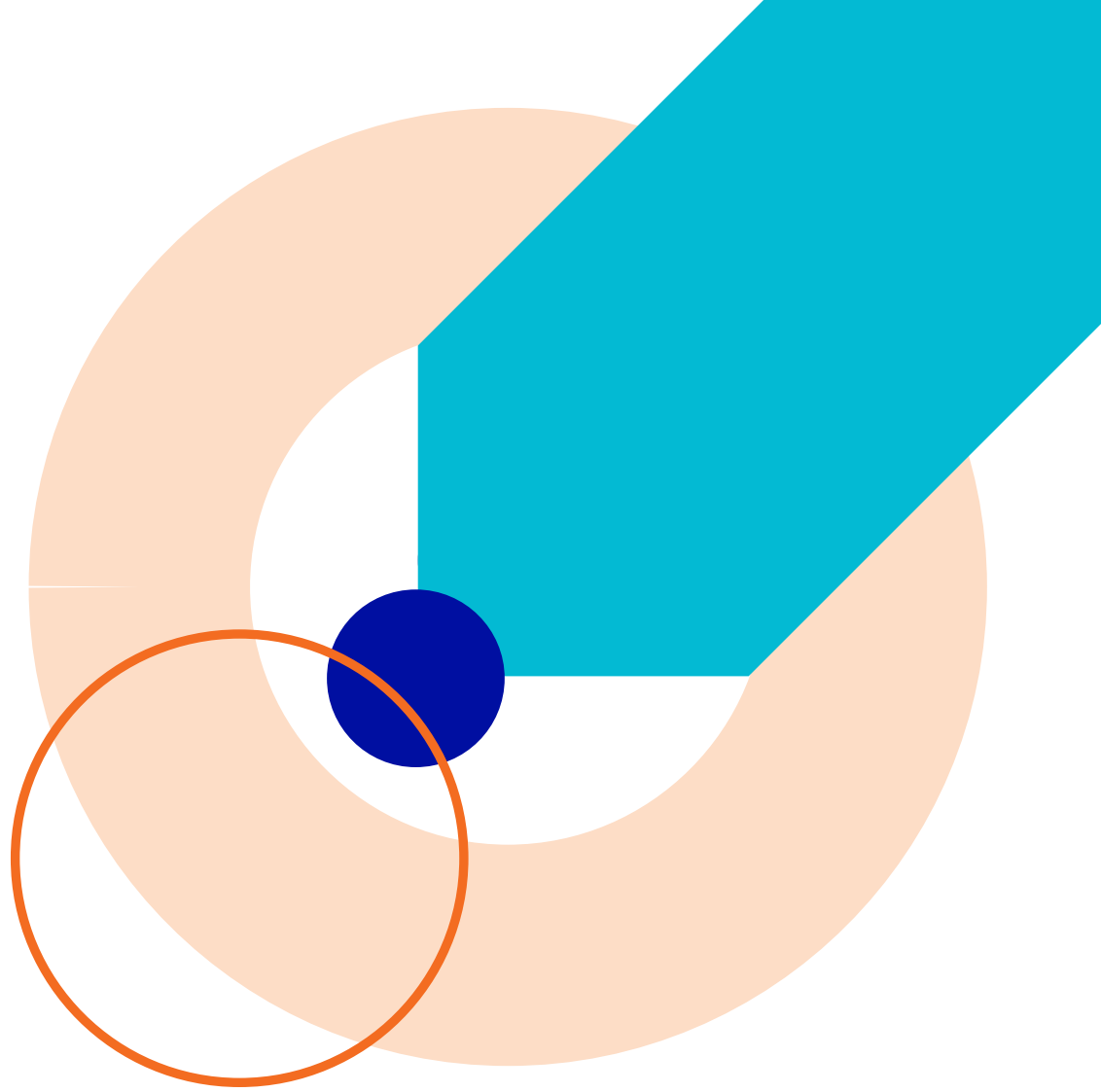

Werken met geactualiseerde kerndoelen in het speciaal basisonderwijs

Een wegwijzer

Februari 2026

Verantwoording

2026 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur(s)

Jenny Seijdel (SLO) & Annette van der Laan (SLO)

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 2.8055.003

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Welke set geactualiseerde kerndoelen geldt voor het speciaal basisonderwijs?	5
1.1 Kerndoelen voor het primair onderwijs	5
1.2 Functionele kerndoelen voor het speciaal onderwijs zml/mb	5
2. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de diverse sets geactualiseerde kerndoelen voor het primair onderwijs?	7
3. Hoe kan het speciaal basisonderwijs omgaan met deze sets geactualiseerde kerndoelen?	9
3.1 Als uitgangspunt voor het onderwijsaanbod	9
3.2 Als uitwerking van een beredeneerd aanbod	9
4. Referenties	12
5. Bijlage 1	13

Inleiding

Deze wegwijzer *Werken met geactualiseerde kerndoelen in het speciaal basisonderwijs* beschrijft het gebruik van de geactualiseerde kerndoelen binnen het speciaal basisonderwijs. De wegwijzer gaat ook in op hoe je voor deze sector met de geactualiseerde kerndoelen kunt werken en wat daarbij wettelijk verplicht is.

Deze wegwijzer beantwoordt de volgende vragen:

1. Welke set geactualiseerde kerndoelen geldt voor het speciaal basisonderwijs?
2. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de diverse sets geactualiseerde kerndoelen voor het primair onderwijs?
3. Hoe kan het speciaal basisonderwijs omgaan met deze sets geactualiseerde kerndoelen?

1. Welke set geactualiseerde kerndoelen geldt voor het speciaal basisonderwijs?

Voor het speciaal basisonderwijs (sbo) gelden de wettelijke kerndoelen voor het primair onderwijs (po). Het speciaal basisonderwijs is gebonden aan de algemene [Wet op het primair onderwijs](#) (WPO) en heeft geen aparte set aan kerndoelen. De kerndoelen voor het primair onderwijs zijn door SLO, in opdracht van het ministerie van OCW, in 2025 geactualiseerd (zie 1.1) en worden gefaseerd wettelijk vastgesteld en ingevoerd.

In de onderwijspraktijk van het sbo is deze set kerndoelen, gezien de brede doelgroep, mogelijk niet voor alle leerlingen passend. In de WPO is een artikel opgenomen waarin staat dat vervangende onderwijsdoelen mogen worden gehanteerd als de kerndoelen niet passend zijn (artikel 9, negende lid; zie bijlage 1). Deze vervangende onderwijsdoelen moeten worden beschreven in het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling (artikel 40a, zie bijlage 1).

Dit betekent dat er ruimte is om de functionele kerndoelen voor het speciaal onderwijs (zie 1.2) te benutten bij het opstellen van een passend onderwijsaanbod voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs.

Hieronder worden de diverse sets aan geactualiseerde kerndoelen beschreven en een toelichting gegeven wat die betekenen voor het werken met deze doelen in het sbo.

1.1 Kerndoelen voor het primair onderwijs

Kerndoelen voor het po bieden het wettelijk inhoudelijk kader voor het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs (uitstroom vervolgonderwijs). Ze beschrijven wat leerlingen hebben moeten leren en ervaren aan het eind van groep 8 om zich stap voor stap te kunnen ontwikkelen. Ze geven richting aan wat leerlingen nodig hebben voor een goede doorstroom naar het vervolgonderwijs en om volwaardig mee te doen in de samenleving. De geactualiseerde kerndoelen zijn inclusiever geformuleerd, zodat zoveel mogelijk leerlingen naar de kerndoelen toe kunnen werken. Dit betekent dat deze kerndoelen naar verwachting passend zijn voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs (so), die doorstromen naar vervolgonderwijs.

1.2 Functionele kerndoelen voor het speciaal onderwijs zml/mb

Functionele kerndoelen is een nieuwe benaming voor de kerndoelen voor het so (zeer moeilijk lerend en meervoudig beperkt - zml/mb) en het voortgezet

speciaal onderwijs (uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt). De functionele kerndoelen zijn de na te streven inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijsprogramma. Ze beschrijven wat leerlingen moeten leren en ervaren om zich stap voor stap te kunnen ontwikkelen. In het so geven deze kerndoelen richting aan wat leerlingen nodig hebben voor een goede doorstroom naar het voortgezet speciaal onderwijs (vso) met uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt. Voor het vso geven de functionele kerndoelen richting aan wat leerlingen nodig hebben voor een goede doorstroom naar wonen, werken, vrije tijd en burgerschap en om volwaardig mee te doen in de samenleving. Deze doelen zijn gericht op het ontwikkelen van praktische en toepassingsgerichte vaardigheden voor zelfredzaamheid in de maatschappij. Functionele kerndoelen bevatten daarmee inhouden die belangrijk zijn voor het functioneren in de samenleving, het uitoefenen van een beroep en keuzes met betrekking tot het persoonlijk leven. De functionele kerndoelen zijn beschreven vanuit hoge verwachtingen, waarbij het aan de school is om te beoordelen welk doel passend, haalbaar en uitdagend genoeg is voor een leerling.

De functionele kerndoelen vallen onder de Wet op de expertisecentra (WEC) en bieden een kader voor onderwijs aan leerlingen die (zeer) moeilijk lerend en/of meervoudig beperkt zijn en uitstromen naar het vso uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt. De functionele kerndoelen richten zich met name op leerlingen in profiel 2 t/m 5 van het [landelijk doelgroepenmodel](#) (Sectorraad GO, 2023). In deze wegwijzer gaat het om de functionele kerndoelen voor het so.

Specificatie voor het speciaal basisonderwijs

In het speciaal basisonderwijs volgen de leerlingen onderwijs dat gebaseerd is op de geactualiseerde kerndoelen voor het po. In de onderwijspraktijk van het sbo kunnen echter situaties ontstaan waarbij leerlingen bepaalde kerndoelen niet kunnen behalen. In dat geval is het werken met de set functionele kerndoelen so zml/mb mogelijk passender. De functionele kerndoelen zijn geregeld in de WEC en niet in de WPO. Er geldt dus geen verplichting voor het sbo om deze functionele kerndoelen te vertalen naar een onderwijsaanbod. Het benutten van de functionele kerndoelen biedt echter wel mogelijkheden om het onderwijsaanbod op maat vorm te geven.

2. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de diverse sets geactualiseerde kerndoelen voor het primair onderwijs?

De geactualiseerde kerndoelen voor het gehele primair onderwijs zijn verschenen in twee sets:

1. kerndoelen voor het po
2. functionele kerndoelen voor het so zml/mb

Deze sets kerndoelen zijn te downloaden via [Actualisatie van de kerndoelen - SLO](#). Naar verwachting zal er begin 2026 op de website van SLO een digitale tool beschikbaar komen, waar de sets geactualiseerde kerndoelen beschikbaar zijn en je ze makkelijk met elkaar kunt vergelijken.

De aanleiding voor de actualisatie van de kerndoelen is onder andere de wens om ze beter te laten aansluiten bij de actuele ontwikkelingen in de samenleving en het onderwijs. Voor negen leergebieden¹ zijn kerndoelen geactualiseerd; voor de functionele kerndoelen zijn ze voor vier leergebieden² gereed. Functionele kerndoelen voor de overige leergebieden volgen in 2026/2027. Alle geactualiseerde kerndoelen zijn concreter geformuleerd, zodat duidelijker beschreven is wat leerlingen moeten leren en ervaren. De kerndoelen zijn opgebouwd uit een kernzin en doelzinnen met uitwerkingen. In het ontwikkeltraject is er aandacht besteed aan het gebruik van de kerndoelen in het sbo en het so. Hierdoor zijn de kerndoelen 'inclusiever' geformuleerd.

De kerndoelen po en de functionele kerndoelen so zijn zoveel mogelijk gelijktijdig ontwikkeld. Hierdoor vertonen de sets kerndoelen overeenkomsten:

- De definitie van het begrip 'kerndoel' is voor alle sets gelijk: het is een doelstelling die beschrijft waar leerlingen mee in aanraking moeten komen (aanbodsdoelen), welke inspanningen er van hen worden verwacht met het oog op ervaringen (ervaringsdoelen) en wat ze uiteindelijk moeten beheersen (beheersingsdoelen).
- De sets kerndoelen omvatten een brede basis van inhouden waar alle leerlingen recht op hebben.
- De sets zijn opgebouwd volgens een vaste structuur: een karakteristiek, een overzicht en de (functionele) kerndoelen met uitwerkingen.

¹ Kerndoelen po/vo zijn gereed voor de volgende leergebieden: Nederlands, rekenen en wiskunde, burgerschap, digitale geletterdheid, mens en maatschappij, mens en natuur, moderne vreemde talen, kunst en cultuur, bewegen en sport.

² Functionele kerndoelen zijn gereed voor: Nederlands, rekenen en wiskunde, burgerschap, digitale geletterdheid.

- De sets hanteren zoveel mogelijk hetzelfde raamwerk en inhouden per leergebied.
- De sets zijn zo ontwikkeld dat scholen ruimte behouden voor een eigen schoolvisie en eigen keuzes voor accenten op basis van de leerlingenpopulatie of identiteit.

Beide sets kerndoelen zijn vergelijkbaar in structuur en opbouw en hebben waar relevant dezelfde inhoud. Dit biedt mogelijkheden voor schoolteams om tegelijkertijd meerdere sets naast elkaar te gebruiken.

Toch zijn er ook (inhoudelijke) verschillen te ontdekken. Het is goed daar kennis van te nemen als je meerdere sets naast elkaar gebruikt. In de tabel hieronder worden de verschillen tussen de diverse sets beschreven.

Verschillen tussen de sets kerndoelen	
Kerndoelen po	Functionele kerndoelen so
Ambitieuze kerndoelen geldend voor het primair onderwijs die een basis vormen voor een heterogene leerlingenpopulatie.	Ambitieuze kerndoelen die gelden als streefdoelen, voor diverse doelgroepen binnen het speciaal onderwijs.
Mix van beheersingsdoelen, aanbodsdoelen en ervaringsdoelen.	Mix van ervaringsdoelen, beheersingsdoelen en aanbodsdoelen. Er is meer nadruk op ervaringsdoelen.
Doelgroep: leerlingen die doorstromen naar het praktijkonderwijs, de diverse leerwegen, havo of vwo en vso vervolgonderwijs.	Doelgroep: leerlingen die doorstromen naar vso uitstroomprofielen dagbesteding of arbeidsmarkt.
Uitgangspunt: inhouden met name gericht op het opdoen van kennis, vaardigheden en houdingen van het leergebied.	Uitgangspunt: inhouden met name gericht op zelfredzaamheid en praktische toepassingen van het leergebied, binnen alledaagse contexten.
Geordend in negen leergebieden: Nederlands, rekenen en wiskunde, burgerschap, digitale geletterdheid, moderne vreemde talen, mens en maatschappij, mens en natuur, kunst en cultuur, bewegen en sport.	Geordend in dezelfde negen leergebieden als het po, met een aanvullend leergebied: leervoorwaardelijke kerndoelen.

3. Hoe kan het speciaal basisonderwijs omgaan met deze sets geactualiseerde kerndoelen?

3.1 Als uitgangspunt voor het onderwijsaanbod

Scholen voor sbo moeten hun aanbod zo veel mogelijk baseren op de kerndoelen po, waarbij het doel is om leerlingen voor te bereiden op het vervolgonderwijs. Het sbo mag echter vervangende doelen hanteren voor individuele leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte. Hiervoor kunnen de functionele kerndoelen benut worden. Deze vervangende doelen moeten worden opgenomen in het ontwikkelingsperspectief van de leerling.

De kerndoelen voor het po dienen daarmee als onderlegger bij het ontwikkelen van het onderwijsaanbod. Op basis van deze kerndoelen worden schooldoelen ontwikkeld. Als er al schooldoelen zijn gesteld, is een verwijzing van schooldoelen naar de relevante kerndoelen belangrijk. Daarmee wordt gewerkt aan een doelgericht en samenhangend curriculum gebaseerd op een landelijk inhoudelijk kader.

3.2 Als uitwerking van een beredeneerd aanbod

In het sbo kan beredeneerd worden afgeweken van de kerndoelen op basis van de specifieke onderwijsbehoefte van leerlingen. Bij het achterblijven van resultaten zullen extra interventies worden ingezet om leerlingen de verwachte/gewenste leergroei door te kunnen laten maken. In sommige gevallen zullen leerlingen niet in staat zijn om de verwachte/gewenste leergroei door te maken vanwege kindkenmerken en/of specifieke belemmerende factoren. Daarnaast zitten er binnen het sbo leerlingen met een verwachte uitstroombestemming vso zml (uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt) of praktijkonderwijs.

In deze gevallen kan men ervoor kiezen om gebruik te maken van de functionele kerndoelen als vervangende doelen. De geactualiseerde kerndoelen voor het po en de functionele kerndoelen zijn qua opbouw hetzelfde, waardoor ze naast elkaar te gebruiken zijn.

Bij het inzetten van vervangende doelen is het belangrijk om de consequenties hiervan in overweging te nemen en om deze beslissing niet op te jonge leeftijd te nemen. De ontwikkeling van jonge kinderen verloopt nog grillig en naarmate de problematiek complexer is, is het ook moeilijker om met zekerheid voorspellingen te doen over de ontwikkelingsmogelijkheden. Het is daarom belangrijk om leerlingen zo lang mogelijk bij het basisaanbod van de school te

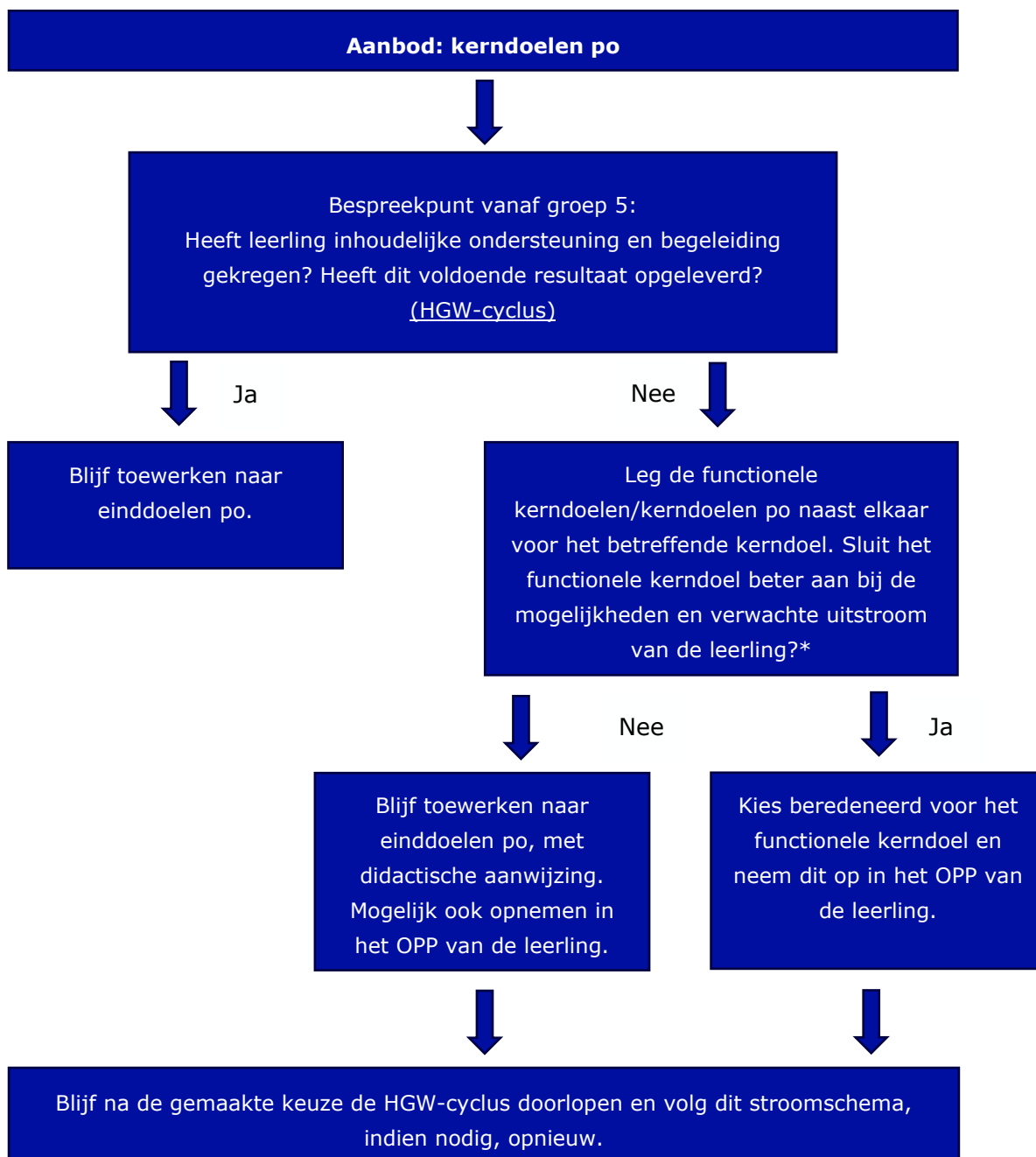
houden en niet op jonge leeftijd af te wijken van het onderwijsprogramma (PO-Raad, 2013).

De functionele kerndoelen zijn gericht op het uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt, waardoor een uitstroom richting vervolgonderwijs (mogelijk) moeilijker te realiseren is. De leergebieden Nederlands (onderdeel: begrijpend lezen) en rekenen en wiskunde zijn belangrijke voorspellers voor de uitstroombestemming (Van Rooijen, Korpershoek, Vugteveen & Opdenakker, 2017 & Van Aarsen, Roeleveld & Luyten, 2013). Als er bij één van deze leergebieden wordt gekozen voor een onderwijsaanbod passend bij de functionele kerndoelen, kan dit de schoolloopbaan van leerlingen beïnvloeden. Aan de andere kant kan een beredeneerde keuze voor het gebruik van de functionele kerndoelen voor leerlingen zorgen voor passender onderwijs, waardoor een leerling meer succeservaringen op kan doen. Om tot een beredeneerde keuze te komen met betrekking tot het gebruik van de kerndoelen zullen gesprekken gevoerd moeten worden tussen school, ouders en andere betrokken partijen. De verwachte uitstroombestemming die opgesteld is in het ontwikkelingsperspectief (OPP) zal hierin leidend zijn.

Het stroomschema op de volgende pagina kan als hulpmiddel gebruikt worden bij de overweging voor een keuze voor de functionele kerndoelen in het sbo.

Stroomschema voor gebruik sets kerndoelen bij beredeneerd aanbod

Dit stroomschema kan gebruikt worden vanaf groep 5 voor leerlingen in het sbo, ten behoeve van het aanbieden van passend onderwijsaanbod.

* Bij keuze voor functionele kerndoelen is het van belang om de uitstroombestemming van de leerling mee te nemen. De functionele kerndoelen voor het so zml/mb zijn gericht op het uitstroomprofiel vso dagbesteding en vso arbeidsmarkt.

4. Referenties

- PO-Raad (2013). [*Ontwikkelingsperspectief in het basisonderwijs*](#).
- Van Rooijen, M., Korpershoek, H., Vugteveen, J., en Opdenakker, M.C. (2017). [*De overgang van het basis- naar het voortgezet onderwijs en de verdere schoolloopbaan*](#). *Pedagogische studiën*, 94(2), 110-134.
- Van Aarsen, E., Roeleveld J., & Luyten, J.W. (2013). [*Voorspellende waarde van LOVS toetsen voor schoolsucces*](#).
- Sectorraad GO (2023). [*Landelijk doelgroepenmodel GO*](#).
- [*Wet op het primair onderwijs \(2025\)*](#).

5. Bijlage 1

Beschrijving speciaal basisonderwijs

Speciaal basisonderwijs (sbo) is een vorm van primair onderwijs (po), waar leerlingen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van leren en/of gedrag onderwijs volgen. Het sbo valt onder de Wet op het primair onderwijs (WPO). Een leerling wordt geplaatst op het sbo als het regulier onderwijs niet kan voorzien in zijn of haar specifieke ondersteuningsbehoefte en de ondersteunings- en onderwijsbehoeften niet vragen om de gespecialiseerde ondersteuning vanuit het speciaal onderwijs (so). Om onderwijs te volgen op het sbo is een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) nodig.

In het speciaal basisonderwijs krijgen leerlingen onderwijs in kleinere groepen. Alle leerlingen in het sbo hebben een ontwikkelingsperspectief (OPP), waarin de verwachte uitstroombestemming met onderbouwing wordt beschreven. Daarnaast wordt beschreven welke specifieke begeleiding/ondersteuning een leerling nodig heeft en of er (en op welke wijze) wordt afgeweken van het onderwijsprogramma (bron: [Het verschil tussen het speciaal \(basis\)onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs | PO-Raad](#) en [Wat is het speciaal onderwijs? | het Onderwijsloket](#)).

Na het sbo stroomt het grootste deel van de leerlingen (82% in 2024, bron: [Leerlingstromen | Thema's | OCW in cijfers](#)) uit naar het voortgezet onderwijs (vo). Voor een deel van de leerlingen (18% in 2024) blijft extra ondersteuning en begeleiding noodzakelijk om tot optimale ontwikkeling te komen. Deze groep leerlingen stroomt uit naar het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Hierbij volgt het grootste deel van de leerlingen het uitstroomprofiel vervolgonderwijs (55% in 2024) en een kleiner deel het uitstroomprofiel arbeidsmarkt (31% in 2024); een kleine groep leerlingen volgt het uitstroomprofiel dagbesteding (14% in 2024). Sinds 2015 wordt er een stijging gezien bij de overgang van het sbo naar het vso (2015: 7% van de leerlingen, 2024: 18% van de leerlingen).

Wettelijke status kerndoelen voor het speciaal basisonderwijs

In de Wet op het primair onderwijs (WPO) wordt in [artikel 1](#) gedefinieerd welk type scholen onder de WPO vallen. Hierbij wordt ook het speciaal basisonderwijs benoemd.

[WPO](#), Artikel 9, Inhoud onderwijs

Artikel 9, lid 9: 'Voor de school geldt de eis dat zij tenminste de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstellingen hanteert. Kerndoelen geven een beschrijving van kwaliteiten van leerlingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden. Indien de eerste volzin niet kan worden toegepast voor een leerling vanwege zijn handicap,

wordt in het ontwikkelingsperspectief, bedoeld in artikel 40a, aangegeven welke vervangende onderwijsdoelen worden gehanteerd.

[WPO](#), Artikel 40a, Ontwikkelingsperspectief

Artikel 40a, lid 8b:

Het bevoegd gezag beschrijft in het ontwikkelingsperspectief: indien van toepassing: de onderdelen van het onderwijsprogramma waarvan wordt afgeweken;

Bezoekadres

Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres

Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40

E info@slo.nl

W www.slo.nl

[company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)

[SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)